

Kommunikationsarter

- veje (+ broer, kroer, vadesteder)
- færgesteder (+ landingspladser m.m.)
- optisk telegraf

Kort og kommunikationslandskabet

Informationsart

- signatur
- navnestof
- andet

Korttyper

- Mejer
- Videnskabernes Selskab
- Generalkvartermesterstaben
- Rytterdistrikterne o. 1720
- Udskiftningskort
- Original 1 kort
- Vejkort

Præsentationsforløb

- temaer
 - herunder kildevurdering af korttyper

Kort og kommunikationslandskabet

Mejer

- midten af 1600-tallet
- opmålingsteknik
 - polhøjden, enkelte målinger med målestang
 - ikke målebord, mest afstandsjust
- tre typer
 - **oversigtskort**
 - kort dækkende et (par) herred(er)
 - **slesvigske kort**

Kort og kommunikationslandskabet

Karsgaard

To udgaver af Mejers kort fra egnen vest for Sorø.

Vejforløbene svarer ikke til hinanden, ligesom der er mange løse ender.

Kort og kommunikationslandskabet

Mejer – alfarvej og kongevej

Via Regis
=
Kongevej

Via Regia
=
Alfarvej

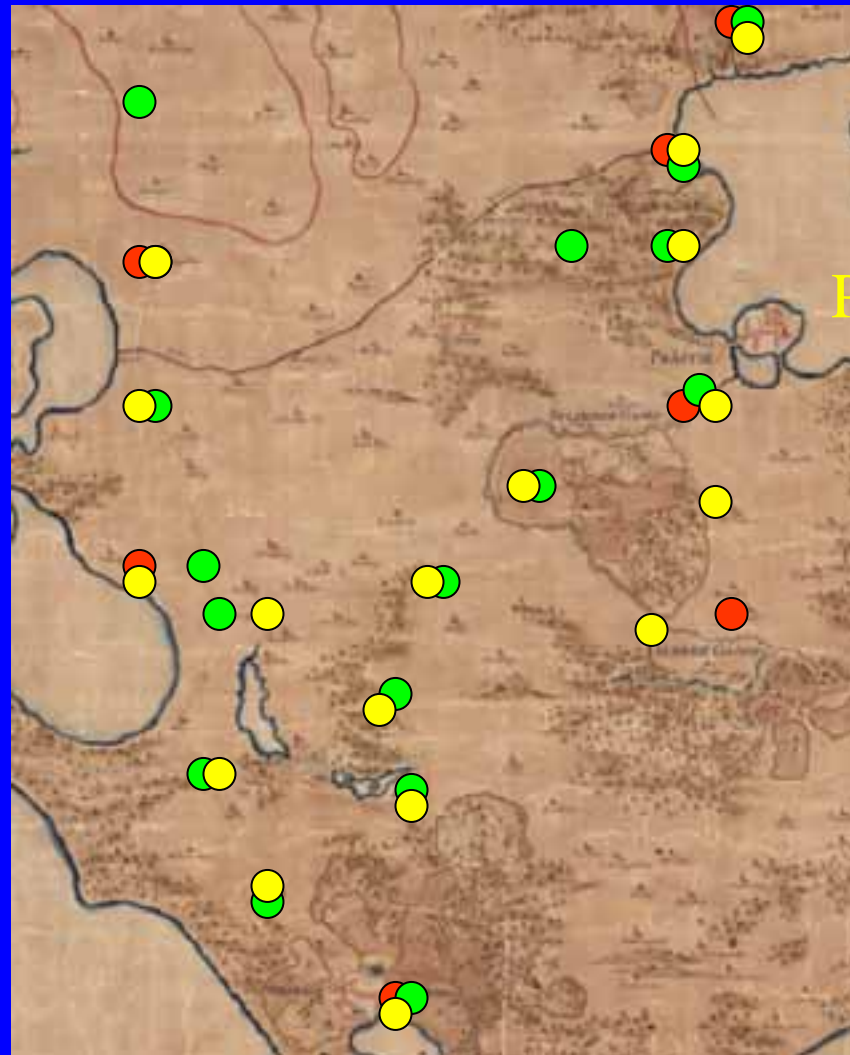
Kort og kommunikationslandskabet

Mejer – Frøs herred

Kort og kommunikationslandskabet

Rytterdistriktskort 1720

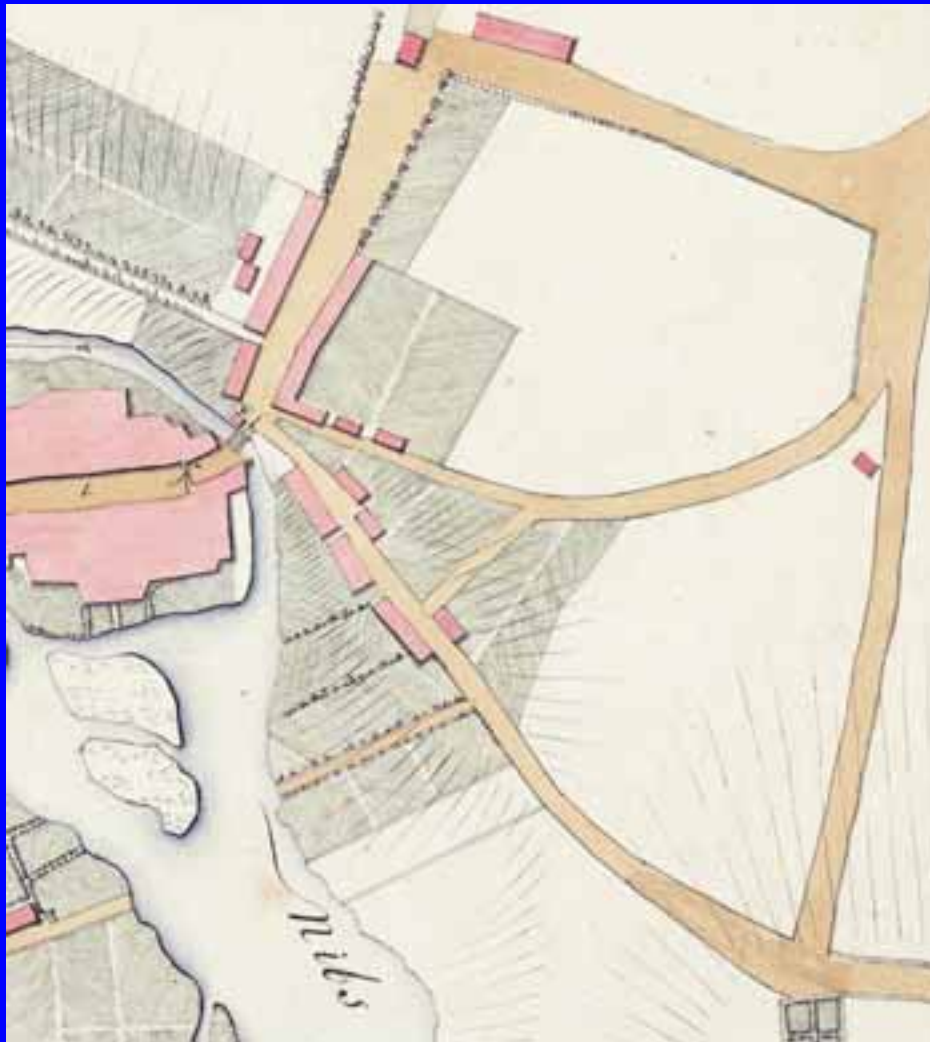
Præstø

Vordingborg

- Ruter efter
- Wittendorff
 - Rytterdistriktskort
 - Videnskabernes Selskab

Kort og kommunikationslandskabet

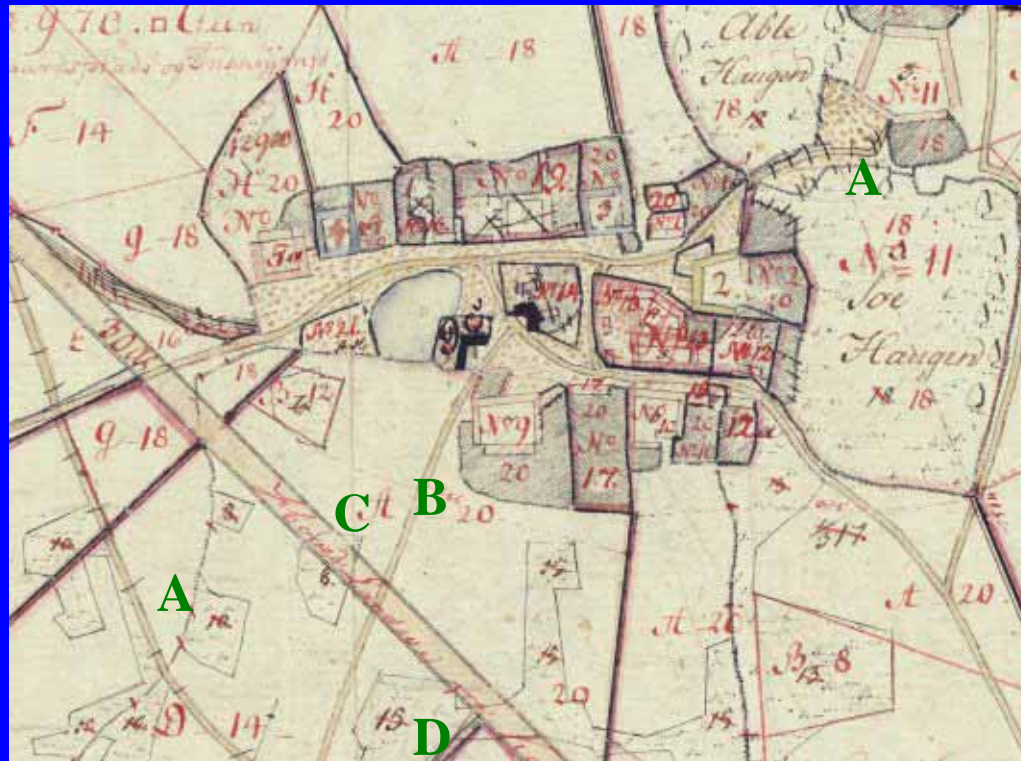
Vejkort

Ribe ca. 1800

Kort og kommunikationslandskabet

Matrikelkort - veje

Ågerup by ved Holbæk. Matrikelkort på grundlag af udskiftningskort fra 1784. Kortet viser både gamle vejforløb fra før udskiftningen (A), de som fortsatte (B), den nye landevej Holbæk-Roskilde (C) og en ny bivej til denne (D).

Kort og kommunikationslandskabet

Ebbeveje

VS-konceptkort Stadil Fjord

Kort og kommunikationslandskabet

Kroer

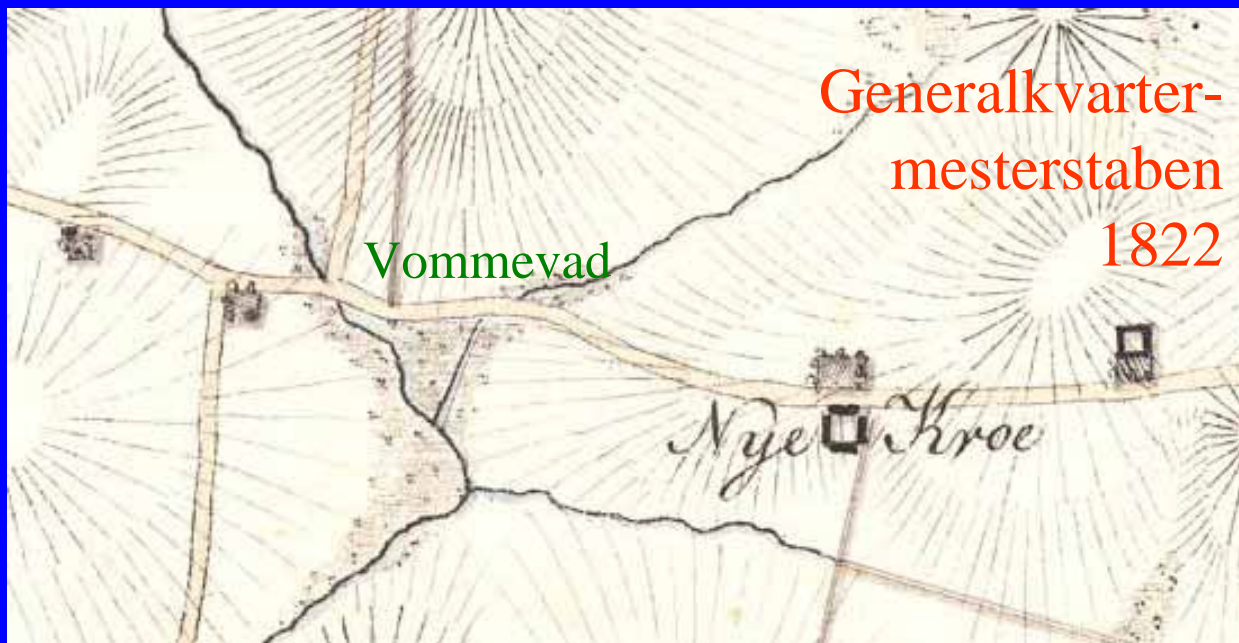

Videnskabernes Selskab

VS varierer – Elverdams kro og Bromølle kro er f.eks. ikke med, derimod to Skomagerkroer vest for Hvalsø. Med dette tema er de senere kort mere fuldstændige.

Kort og kommunikationslandskabet

Vadesteder og broer

Vadesteder og broer findes normalt ikke specielt angivne på de ældre topografiske kort, men kan tit udledes af udskiftnings- og matrikelkort.

Kort og kommunikationslandskabet

Optisk telegraf

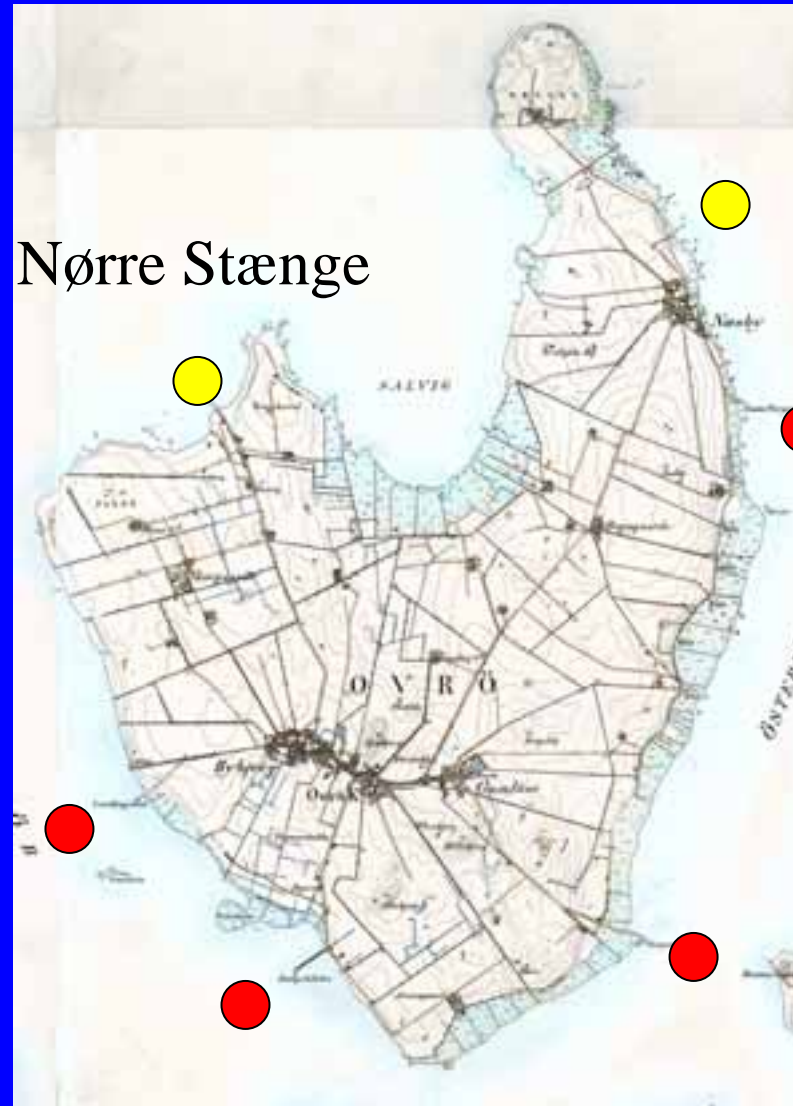
< På Generalkvartermesterstabens kort kan telegrafen normalt findes – dette er fra Nyborg (der findes kort over garnisonernes omegn)

Men det sikreste bør være O 1 kortene, som afspejler ejendomsforhold og indskrænkninger i denne - Nyborg >

Kort og kommunikationslandskabet

Orø

Nørre Stænge

Snave

Møllebroen

Østre Færge
(til Hammer
Bakke)

Holbæk Færge

Kort og kommunikationslandskabet

Orø - forbindelser

	VS	GK	UDK kort/(sag)	O 1 kort	O 1 journal
Snave	Intet	Signatur, navn og vej	Navn og vej 1796	Som UDK	Kaldt "til Østre Færge" 6 alen
Østre	Navn og vej	Signatur, navn og vej	Navn og vej 1796	Som UDK	"til Hammer- Bakken" 12 alen
Holbæk	Navn og vej	Signatur, navn og vej	Navn og vej 1796	Som UDK	"til Holbæk" 12 alen
Møllebro	Intet	Signatur, navn og vej	Vej 1796	Vejen slettet	Ikke med
Nørre Stænge	Intet	Vej? Underlig signatur	Vej 1796	Vejen med	"til stranden" 6 alen Andre kilder

Kort og kommunikationslandskabet

Næsby – UDK/O 1

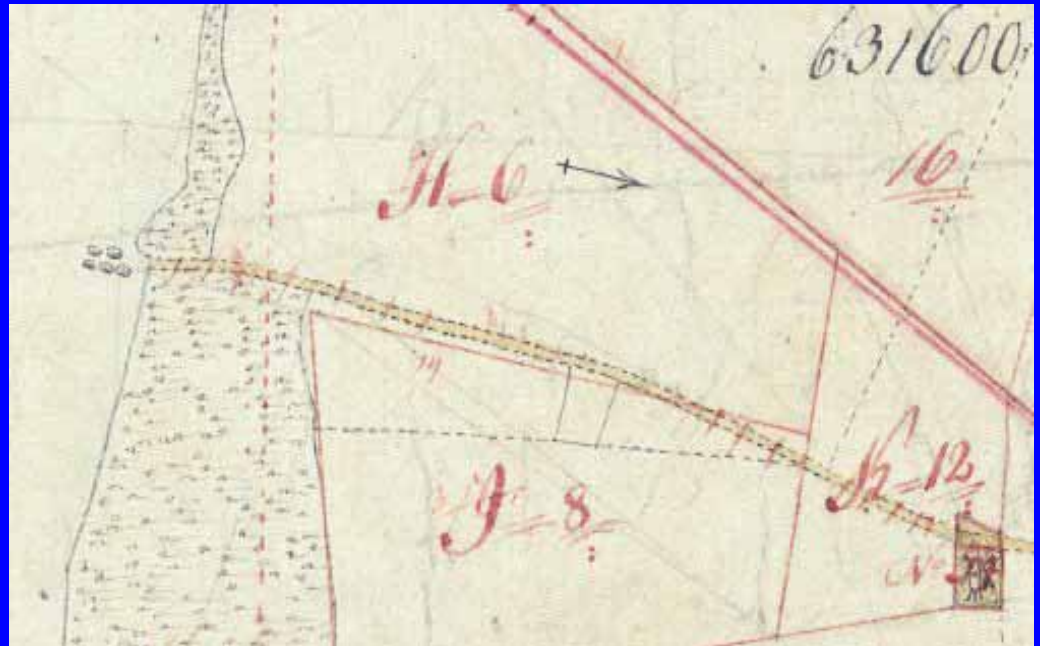

Kort og kommunikationslandskabet

Orø – Møllebroen

GK

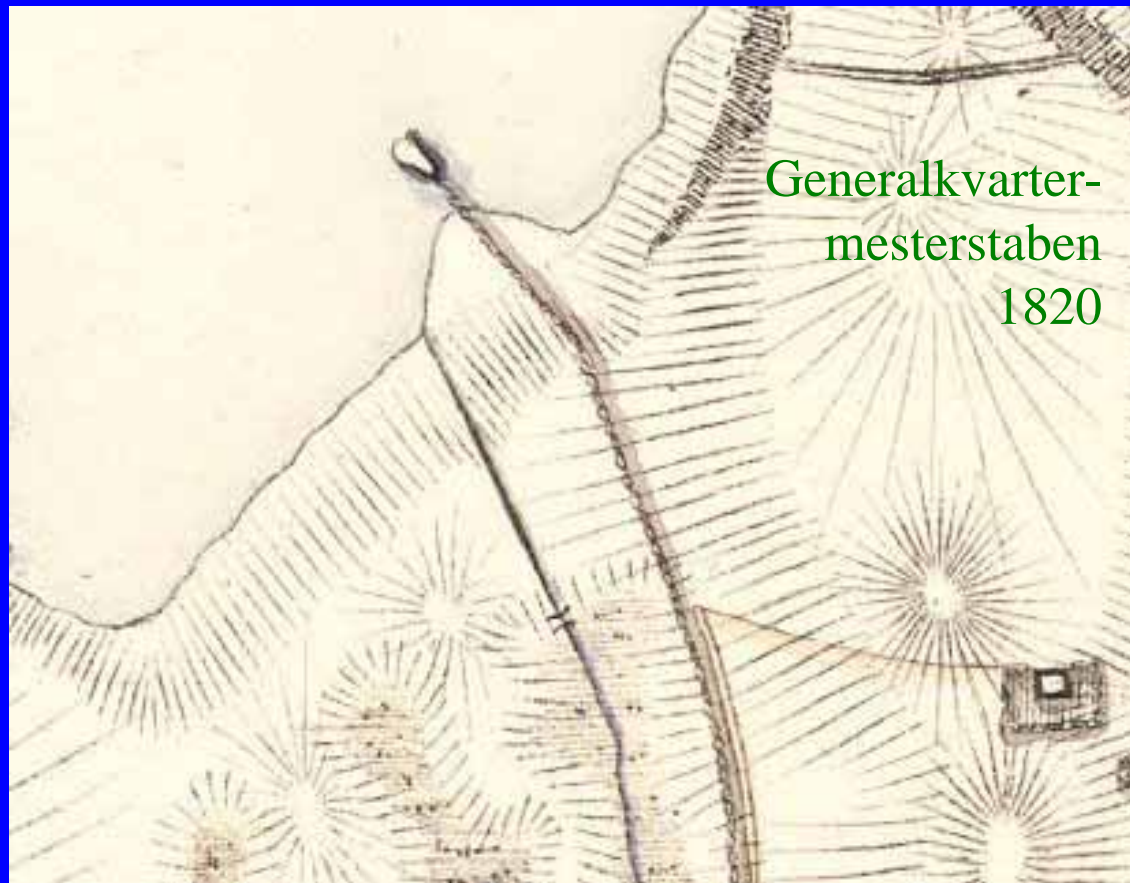
O 1

Møllebroen med vej er medtaget på Generalkvartermestabens kort, men på matrikelkortet er vejen slettet efter møllen.

Man kan ikke stole på, at matrikelkort altid viser den fysiske virkelighed.

Kort og kommunikationslandskabet

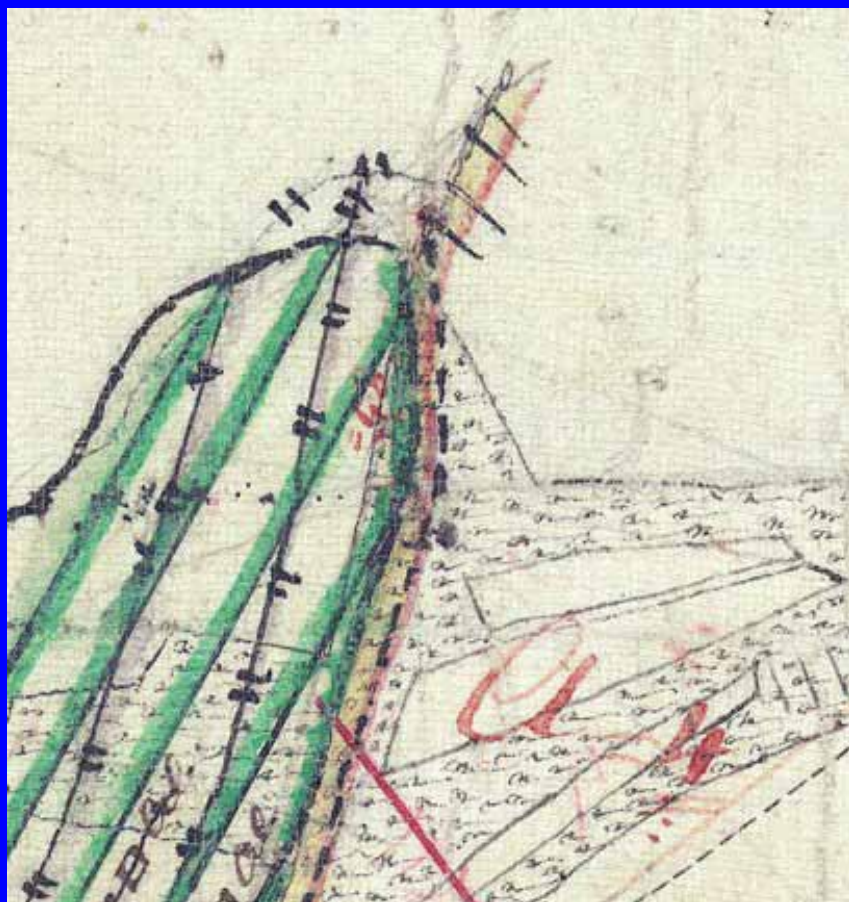
Orø – Nørre Stænge

Kortet er svært at tolke – for der er to farver langs diget, en brun helt ud i vandet og en gul, som normalt betyder vej, og som bøjer af mod gården. Men den brune går helt ud til holmen, og det indicerer, at der må være et eller andet.

Kort og kommunikationslandskabet

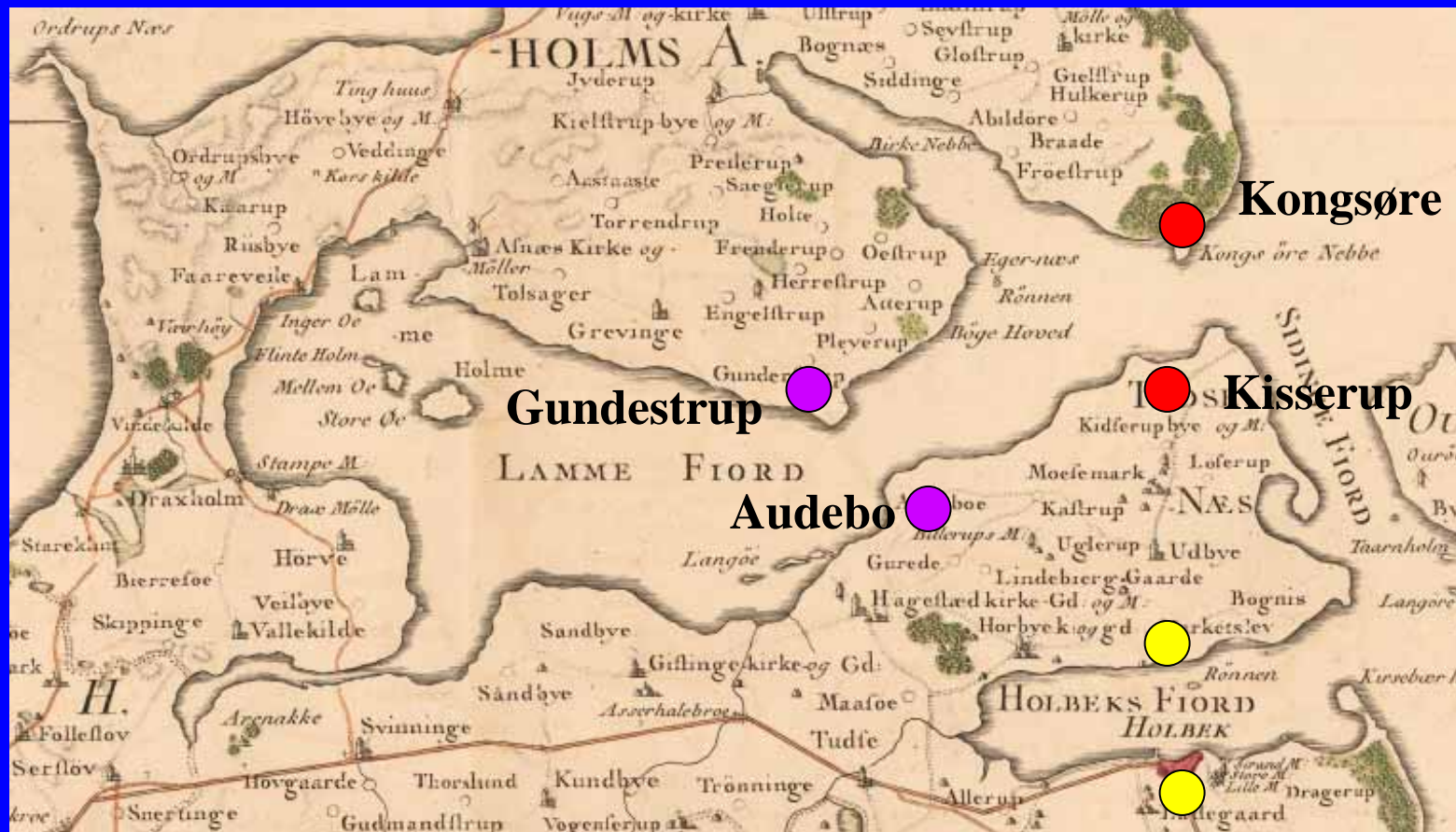
Orø – Nørre Stænge

Matrikelkortet byggede på et udskiftningskort fra 1796 viser tydeligt en vej, som fortsætter ud i havet. At det sidste stykke er blevet slettet, skal man ikke tage sig af, for det skyldes, at hav (indtil videre) er matrikulært uinteressant – derfor overstregningen.

Kort og kommunikationslandskabet

Lammefjorden

Kort og kommunikationslandskabet

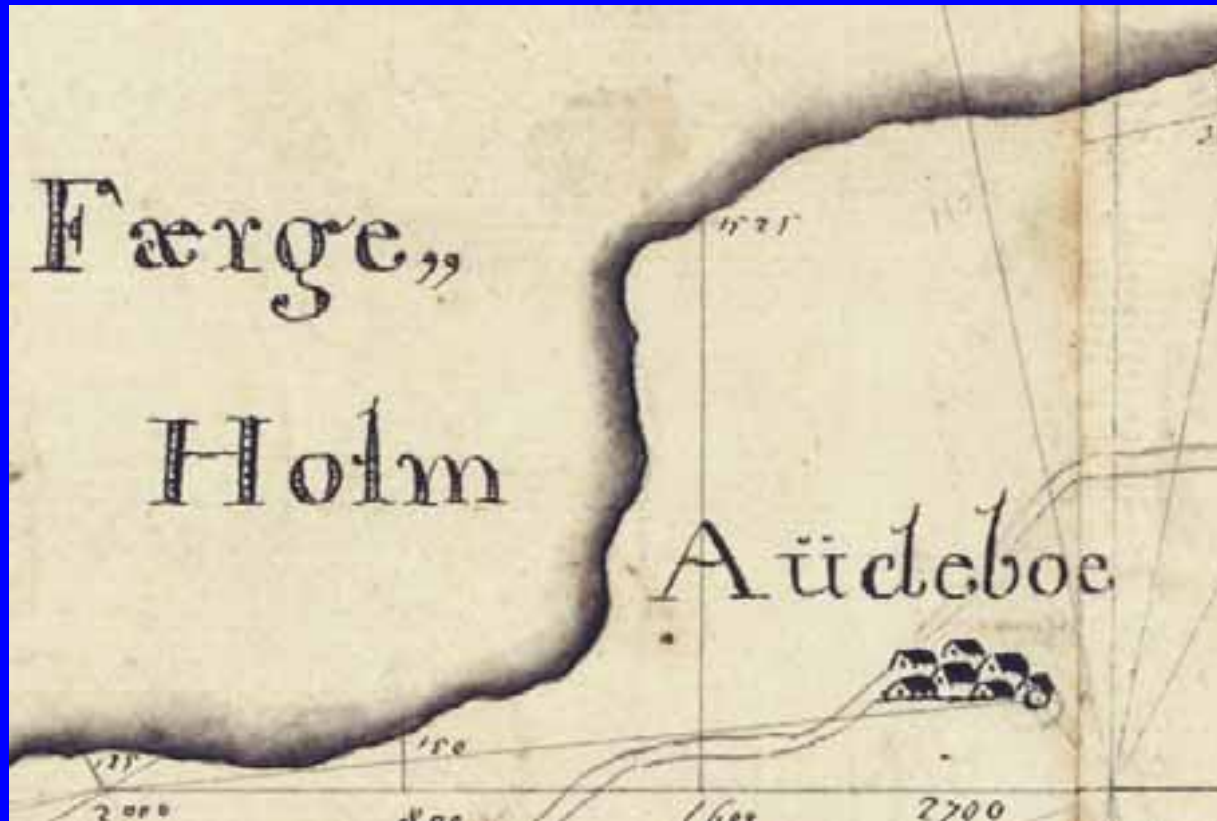
Lammefjorden - kort

	VS	GK	UDK kort/(sag)	O 1 kort	O 1 journal
Audebo ●	Intet "Færges- holm"	Intet	Vej langs strand	Som UDK	Vej over grunde, ikke fastlagt, 6 alen
Gundestrup ●	Intet Alle veje mangler	Vej og navn	Vej 1789	Vej 1808	"Vej til stranden" 6 alen
Kisserup ●	Intet	Vej	Vej 1795	Som UDK	"Vej i nord" 6 alen
Kongsøre ●	Intet Skov	Vej og navn	Vej og navn 1778	Som UDK	"Vej til færgestedet" 6 alen

Kort og kommunikationslandskabet

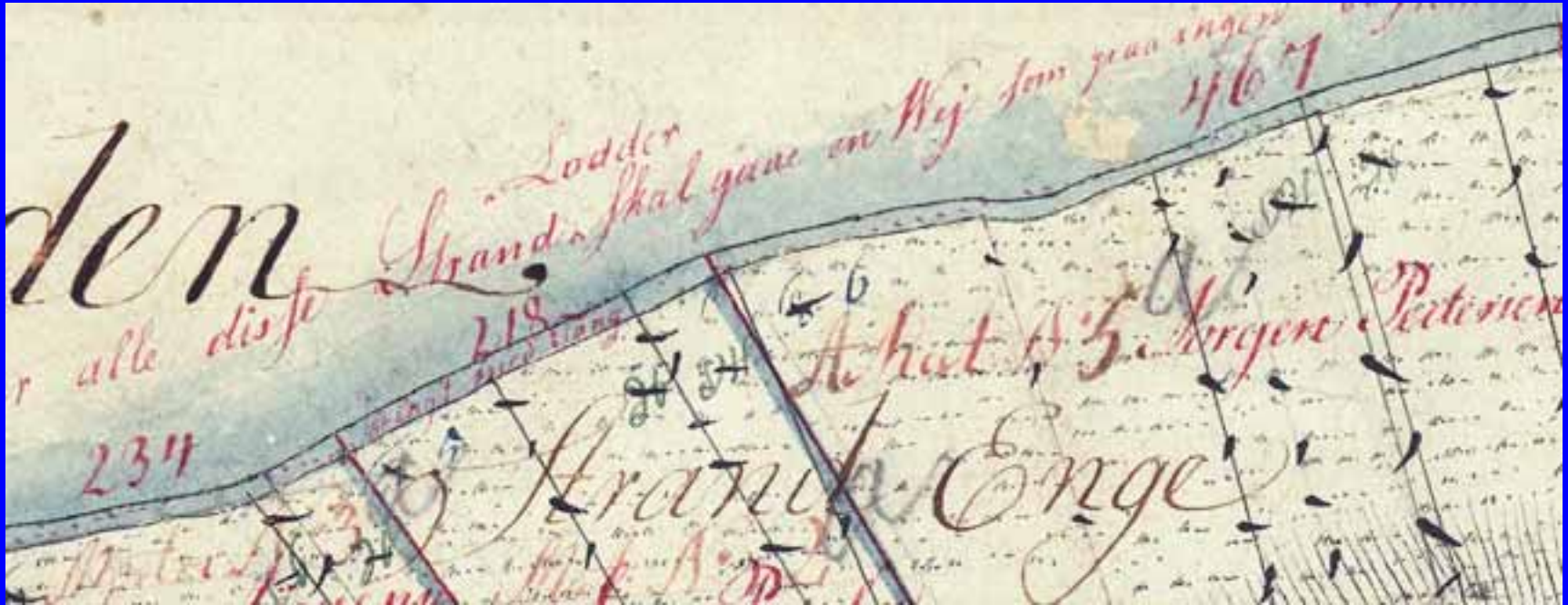
Audebo - VS

Topografen har erkendt et færgested – men hverken det eller vejen er med

Kort og kommunikationslandskabet

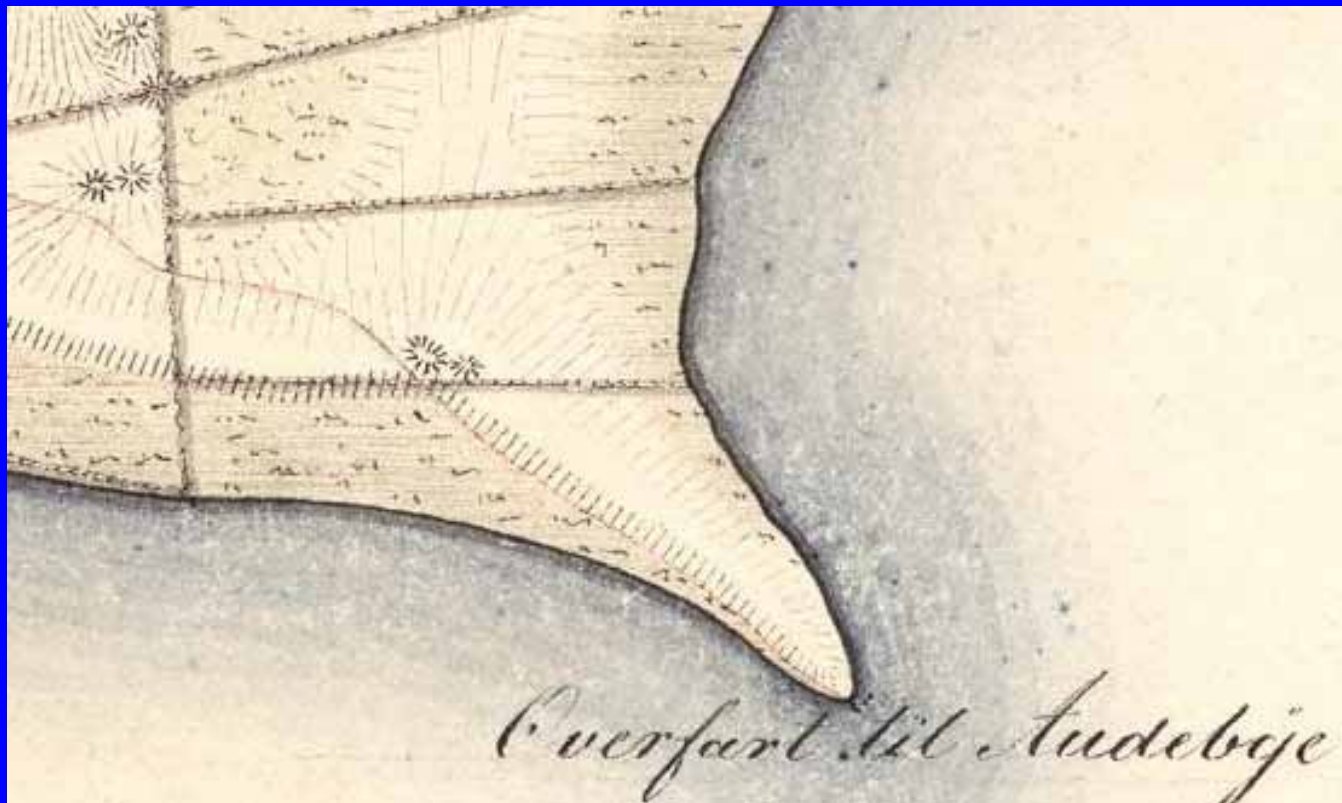
Audebo – O 1

”Over alle disse strandlodder skal gå en vej, som intet sted er anlagt”
På selve vejen i strandkanten står: ”Belagt med tang”

Kort og kommunikationslandskabet

Gundestrup - GK

Vejen og overfarten er tydeligt angivet

Kort og kommunikationslandskabet

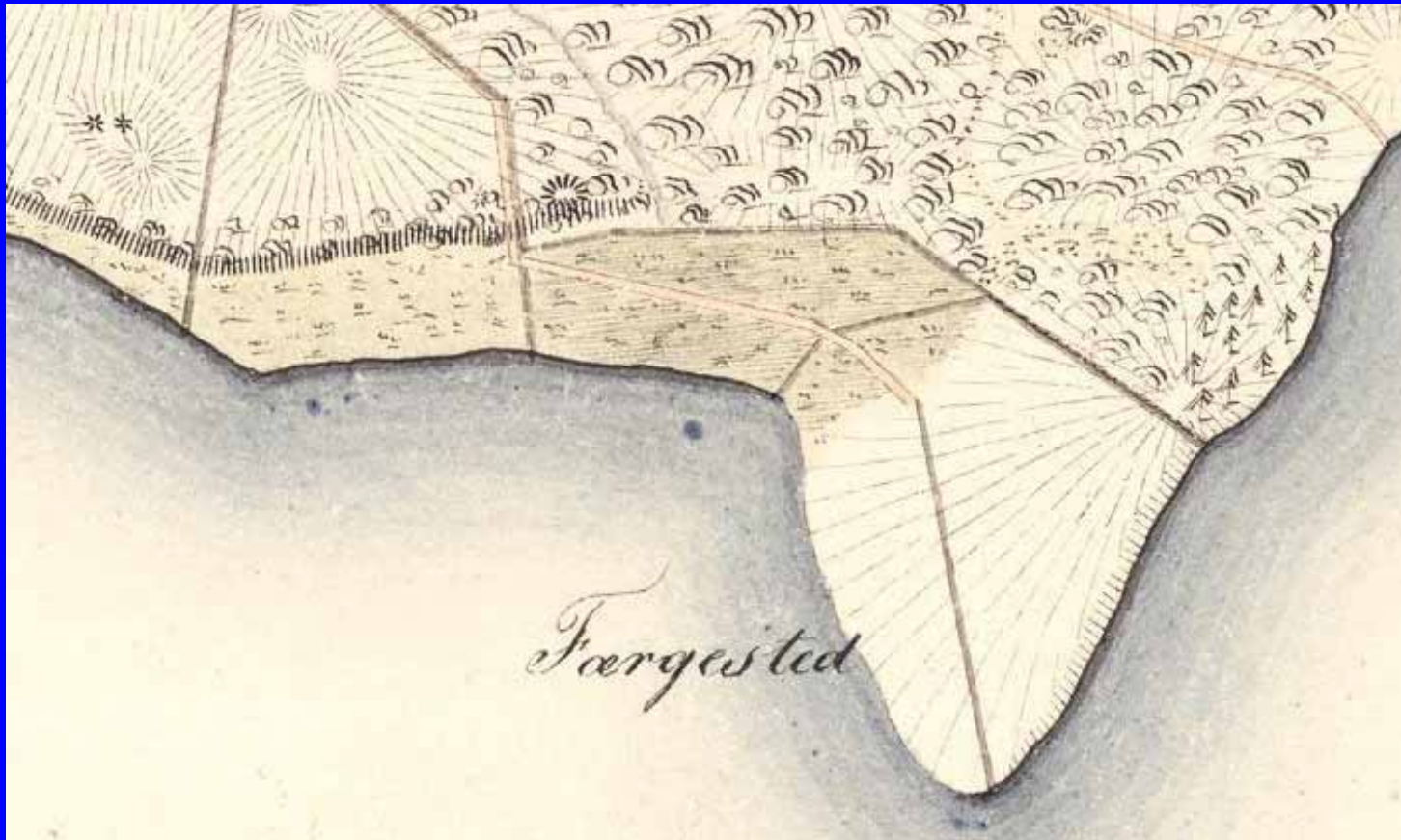
Kongsøre - VS

Ingen vej – tværtimod markerer skoven manglende adgang

Kort og kommunikationslandskabet

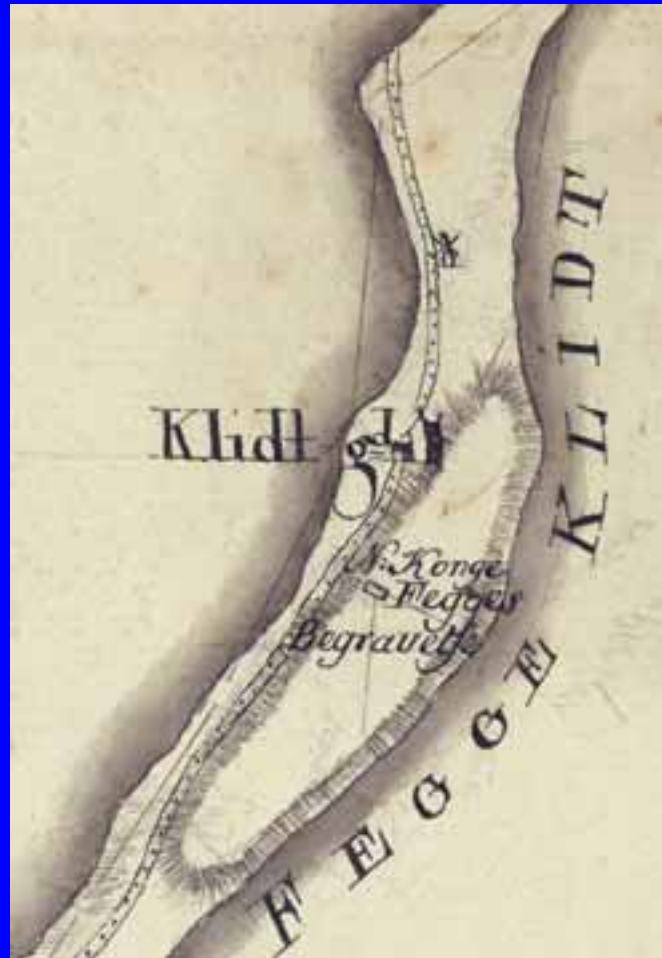
Kongsøre - GK

Vejen og færgestedet er tydeligt angivet
- sammenlign i øvrigt skoven med VS

Kort og kommunikationslandskabet

VS - Mors

Heller ikke i
Jylland er
Færgesteder normalt
direkte markeret.
Men i det mindste
er vejen det ofte.

Kort og kommunikationslandskabet

Konklusion 1

Vejforløb

Efter ca. 1800

godt dækket ind

Før ca. 1800

kombiner kilder og check

Mejer

VS

Rytterdistriktskort

Vejkort

Udskiftningskort

Andre kort

Andre kilder

Kort og kommunikationslandskabet

Konklusion 2

Usynlig kommunikation
– som f.eks. ladesteder

- Man kan ikke føre negativt bevis
- Brug alle kilder
- Hæft om muligt op på rettigheder
 - Vejadgang
 - Grundudnyttelse
(optisk telegraf)

Kort og kommunikationslandskabet

Konklusion 3

Udskiftnings- og matrikelkort

Særlige egenskaber

- mindre veje
- navnestof
- broer og vadesteder
- rettighedsindskrænkninger

- risiko ved tilbageslutning
- i høj grad præget af rettigheder, ikke altid af fysisk virkelighed

Kort og kommunikationslandskabet

Konklusion 4

Topografiske kort

Mejer

- kan ikke stå alene
- ”i detaljen dynger han fejl på fejl”

Videnskabernes Selskab

- forløb i store træk
- huse, kroer, navnestof

Generalkvartermesteren

- nu bliver det godt

Kort og kommunikationslandskabet

Konklusion 5

Vejkort

- gode til nye veje
- enkelte gode bidder af ældre veje
- kun de større veje

Kort og kommunikationslandskabet